

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านการจัดการเรียนการสอน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ*

DEVELOPMENT OF AN ENRICHMENT CURRICULUM FOR ENHANCING TEACHER
ASSISTANT COMPETENCY IN TEACHING AND LEARNING MANAGEMENT UNDER
NAKHONPHANOM PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 2 BASED ON
THE LEARNING COMMUNITY

อิสระ ขอนบุรี*, จินดา ลาโพธิ์, สัมราน กัมจัดภัย

Isara Chonburi*, Jinda Lapho, Sumran Gumjudpai

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร สกลนคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Sakon Nakhon, Thailand

*Corresponding author E-mail: chonburikheag@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้ช่วยด้านการจัดการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ คือ การวิจัยและพัฒนา ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้หลักสูตรเป็นครูผู้ช่วย จำนวน 17 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{modified}) ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูผู้ช่วยมีความต้องการจำเป็นมากที่สุดในด้านการจัดการเรียนการสอน 2) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอน มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ รวม 12 สมรรถนะ 49 ตัวบ่งชี้ 3) หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระหรือประสบการณ์ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และเอกสารประกอบ และหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = .04) 4) ผลการทดลองใช้ พบว่า 1) ครูผู้ช่วยที่ใช้หลักสูตรมีสมรรถนะด้านความรู้ในการจัดการเรียนการสอน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ครูผู้ช่วยมีทักษะการปฏิบัติงาน สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ครูผู้ช่วยมีสมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ครูผู้ช่วยมีความพึงพอใจต่อหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.26)

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้ช่วย, แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Abstract

The purposes of this research were to develop and investigate the effects of an Enrichment Curriculum to Enhance the competencies of assistant teachers working under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Nakhon Phanom, based on the concept of professional learning communities. This research employed Research and Development (R&D). The research process was organized into four steps. The population and sample group consisted of 17 assistant teachers selected through purposive sampling. The statistics for data analysis were modified priority needs index (PNImodified), percentage, mean, standard deviation, t-test and content analysis. The research findings were as follows: 1) Assistant teachers demonstrated the highest needs in the area of instructional management. 2) Instructional management competency consisted of three components: knowledge, skills, and personal attributes, totaling 12 competencies and 49 indicators. 3) The developed curriculum comprised six components: principles, objectives, content or learning experiences, learning activities, assessment and evaluation, and supplementary materials. The curriculum was rated as highly appropriate ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = .04). 4) The results of using the course found that assistant teachers' knowledge competence in teaching management based on the professional learning communities concept, surpassing the 80 percent threshold at a statistical level of .01, practical skills significantly higher than the set benchmark of 70 percent with a at statistical level of .01, assistant instructors' personal characteristic competency was higher than after using curriculum at a statistical level of .01 and Assistant teachers expressed the highest level of satisfaction with the curriculum ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.26).

Keywords: Curriculum Development, Assistant Teacher Competency Enhancement Curriculum, Professional Learning Community Concept

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ให้ความสำคัญต่อการศึกษามีคุณภาพเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนไทย โดยได้บัญญัติไว้ในมาตรา 54 กล่าวว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่วัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายและจัดการศึกษาให้สอดคล้องตามบริบทของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ คือ “การปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน” เมื่อหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ จึงจำเป็นที่หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องตระหนักถึงบทบาทและการพัฒนาครูให้มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างสมดุลสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบุว่า สมรรถนะมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรหรือองค์กร และมีประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงาน หรือหน่วยงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) ดังนั้น หน่วยงานทางการศึกษา จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาครู เพราะครูเป็นตัวแปรสำคัญของคุณภาพการศึกษาที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ยังได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม ตำแหน่งครูผู้ช่วย ที่มุ่งสู่การเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม

เพื่อพัฒนาให้ครูผู้ช่วยมีความรู้ ความประพฤติ และคุณลักษณะเหมาะสมในหน้าที่ความรับผิดชอบตามมาตรฐานตำแหน่งที่กำหนด และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเป็นครูที่ดี และเพื่อให้การเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มเป็นไปตามหลักสูตรที่กำหนด ส่งผลให้ครูผู้ช่วยมีคุณลักษณะ และสมรรถนะในการปฏิบัติตนและการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2561)

ดังนั้น ครูผู้ช่วยซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเป็นครูและถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่ควรได้รับการเสริมสร้าง สนับสนุนให้ครูมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ มีความรู้ ความสามารถตรงตามมาตรฐานตำแหน่ง การพัฒนาครูผู้ช่วยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน ได้มาตรฐาน สอดคล้องกับการดำเนินงาน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาโดยรวม แต่ใน กระบวนการปฏิบัติที่ผ่านมาหน่วยงานที่รับผิดชอบมีเพียงการบรรจุและแต่งตั้ง แต่ยังขาดกระบวนการพัฒนาที่มี รูปแบบที่ชัดเจน ไม่มีการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานให้กับครูผู้ช่วยที่หลากหลาย และยังขาดการมีส่วนร่วมใน ด้านอื่น ๆ ให้กับครูผู้ช่วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) ยังสอดคล้องกับ ธิษณา พิลาล้ำ ที่ศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู พบว่า ด้านสมรรถนะหลักปัญหาที่พบ คือ ครูขาดการกำหนด แผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้มีน้อย ขาดการพัฒนา ตนเองอย่างต่อเนื่อง ได้ขาดการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ด้านสมรรถนะประจำสายงาน ปัญหาที่พบ คือ ครูขาดทักษะในการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการจัดการเรียนรู้ ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ครูขาดทักษะการใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี รวมถึงการวัดและ ประเมินผลไม่สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงของผู้เรียน สภาพปัญหาการพัฒนาครูที่ผ่านมา พบว่า ในแต่ละรอบปี (ธิษณา พิลาล้ำ, 2560) จะเห็นได้ว่าครูได้รับการพัฒนาค่อนข้างมาก แต่ยังขาดการติดตามและประเมินผลการนำ ความรู้ไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ครูยังขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งวิธีการพัฒนาครู ยังใช้รูปแบบเดิม เน้นการพัฒนาความรู้แต่ยังขาดการพัฒนาทักษะ ทำให้ครูขาดทักษะในการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพ มีการใช้สื่อและนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนค่อนข้างน้อย ส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ และการดำรงชีวิตในสังคมที่ซับซ้อนของยุคปัจจุบัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) และจากการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครู ผู้ช่วย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 โดยใช้แบบสอบถาม พบว่า ครูผู้ช่วย มีความต้องการจำเป็นที่ต้องการพัฒนาในด้านการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด โดยมีค่าดัชนีความสำคัญของ ความต้องการจำเป็น (PNI) เท่ากับ 0.30 ซึ่งถือว่าเป็นสมรรถนะสำคัญและส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียน

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครู ผู้ช่วย ด้านการจัดการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ตามแนวคิด ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่มีความเหมาะสมกับการพัฒนาครูผู้ช่วย เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้ครูผู้ช่วยมีการพัฒนา สมรรถนะ ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน และการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ อันจะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน และคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่คาดหวัง สภาพที่มีอยู่จริงและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านการจัดการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ตามแนวคิดชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนของครูผู้ช่วย สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

3. เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านการจัดการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

4. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านการจัดการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

4.1 เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านความรู้ ก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร และเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม

4.2 เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านทักษะการปฏิบัติงานหลังการทดลองใช้หลักสูตร และเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

4.3 เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะครูผู้ช่วยครูผู้ช่วย ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ระหว่างก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร

5. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูผู้ช่วย ที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านการจัดการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and development) โดยกำหนดขอบเขตของการวิจัยจำแนกตามกระบวนการวิจัย ซึ่งแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพที่มีอยู่จริง สภาพที่คาดหวังและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูผู้ช่วย โดยมีขั้นตอนย่อย ดังนี้ 1) กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาสภาพที่มีอยู่จริง สภาพที่คาดหวัง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูผู้ช่วย 2) สร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ “สภาพที่คาดหวัง” หรือ “สภาพที่มีอยู่จริง” ในการพัฒนาสมรรถนะครูผู้ช่วย 3) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้ช่วยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และ 4) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาสภาพที่คาดหวัง สภาพที่มีอยู่จริงและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูผู้ช่วย โดยคัดเลือก “สมรรถนะ” ที่มีค่า PNI_{modified} มากที่สุดสำหรับนำไปเป็นเป้าหมายในการพัฒนาต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในระยนี้ ได้แก่ ครูผู้ช่วย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำนวน 189 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้ช่วย จำนวน 140 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ จำนวน 127 คน แต่ในงานวิจัยครั้งนี้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 140 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ “สภาพที่คาดหวัง” หรือ “สภาพที่มีอยู่จริง” เกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กรอบหลักเกณฑ์การประเมินการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม ตำแหน่งครูผู้ช่วย ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) สร้างแบบสอบถามโดยใช้ “ตัวบ่งชี้” ทั้งหมดของแต่ละองค์ประกอบ ที่ผ่านการประเมินดัชนีความสอดคล้องและประเมินความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ดังนั้น จึงถือได้ว่ารายการข้อคำถามทั้งหมดของแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity)

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ “สภาพที่คาดหวัง” และ “สภาพที่มีอยู่จริง” โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์เพื่อใช้ในการแปลความหมาย และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยการหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2562)

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านการจัดการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยมีขั้นตอนย่อย ดังนี้

- 1) ศึกษาหลักเกณฑ์การประเมินการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม ตำแหน่งครูผู้ช่วย ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอน และองค์ประกอบของสมรรถนะ เพื่อนำมาจัดทำร่างองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอน
- 2) ประเมินความเหมาะสมของร่างองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอน โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วย ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา 1 คน ผู้อำนวยการกลุ่มงานปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย กลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการศึกษา รวม 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน ครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ครูพี่เลี้ยง 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอน ลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) สร้างแบบประเมินโดยใช้รายการคำถามที่เป็นองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอน ที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 9 คน ตรวจสอบความสอดคล้องเหมาะสม

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ “ความเหมาะสมขององค์ประกอบของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอน โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์เพื่อใช้ในการแปลความหมาย

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านการจัดการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยดำเนินการ ดังนี้

- 1) ศึกษาแนวคิดหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
- 2) ยกร่างหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตร
- 3) ตรวจสอบคุณภาพร่างหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน
- 4) สร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล ได้แก่ แบบทดสอบสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านความรู้ แบบประเมินสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านทักษะการปฏิบัติงาน แบบวัดสมรรถนะครูผู้ช่วยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล และแบบประเมินความพึงพอใจต่อการรับการพัฒนากับหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตร และคู่มือการใช้หลักสูตร สร้างแบบประเมินลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีการให้คะแนนตามระดับความเหมาะสม 5, 4, 3, 2 และ 1 ซึ่งหมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์เพื่อใช้ในการแปลความหมาย

ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านการจัดการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยดำเนินการ ดังนี้

- 1) กำหนดแบบแผนการทดลองใช้หลักสูตร โดยใช้แบบแผนการทดลองกลุ่มเดียวมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design)
- 2) กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นครูผู้ช่วย ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายแพ่งลำโพง จำนวน 17 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
- 3) ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรกับกลุ่มตัวอย่าง
- 4) ศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตร ได้แก่ สมรรถนะด้านความรู้ สมรรถนะด้านทักษะการปฏิบัติงาน เป็นการประเมินชิ้นงาน ประกอบด้วย การออกแบบ

หน่วยการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน และสมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูผู้ช่วย ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายแพงลำโขง จำนวน 17 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบทดสอบสมรรถนะครูผู้ช่วยด้านความรู้ โดยสร้างแบบทดสอบปรนัย จำนวน 40 ข้อ และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งทุกข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 จากนั้นนำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับครูผู้ช่วยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน คัดเลือกข้อสอบ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งข้อสอบที่คัดเลือกไว้มีค่าความยาก (P) ระหว่าง 0.31 - 0.77 ค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ 0.22 - 0.70 และหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Reliability) โดยใช้สูตร KR-20 ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.917 2) แบบประเมินสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านทักษะการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นแบบประเมินที่ให้คะแนนแบบ Rubrics ประเมินผ่านภาระงานหรือชิ้นงาน จำนวน 3 ชิ้น ได้แก่ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยใช้ระดับพร้อมทั้งเขียนคำอธิบายคุณภาพแต่ละระดับ จากนั้นนำ Rubrics ทั้งหมดที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งทุกข้อคำถามในแต่ละฉบับมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 3) แบบวัดสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากกระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 4) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ตามวิธีของ ลิเคิร์ท (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งทุกข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) เปรียบเทียบสมรรถนะด้านความรู้ในการจัดการเรียนรู้ ก่อนและหลังการใช้หลักสูตร โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติทดสอบ Dependent Sample t-test 2) วิเคราะห์ผลการประเมินทักษะการปฏิบัติงาน โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติทดสอบ One Sample t-test เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 3) เปรียบเทียบคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ ก่อนและหลังการใช้หลักสูตร ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติทดสอบ Dependent Sample t-test 4) วิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการรับการพัฒนากับหลักสูตร โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านการจัดการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพที่คาดหวัง สภาพที่มีอยู่จริงและความต้องการจำเป็น (Need assessment) ในการพัฒนาครูผู้ช่วย ประกอบด้วย การประเมิน 2 ด้าน คือ 1) ด้านการปฏิบัติตน 2) ด้านการปฏิบัติงาน ซึ่งพบว่า ครูผู้ช่วยในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีความต้องการจำเป็นที่ต้องการพัฒนามากที่สุดในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยมีดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) เท่ากับ 0.30 (เป็นไปตามเกณฑ์ 0.30 ตามที่ตั้งไว้) ดังแสดงในตาราง 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการพัฒนาตนเองในตำแหน่งครูผู้ช่วย ด้านการปฏิบัติตนและด้านการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม

ที่	รายการประเมิน	สภาพปัจจุบัน (D)			สภาพที่คาดหวัง (I)			PNI
		N = 148			N = 148			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	
ด้านการปฏิบัติตน								
1	วินัยและการรักษาวินัย	4.73	.34	มากที่สุด	4.86	.28	มากที่สุด	0.027
2	คุณธรรม จริยธรรม	4.63	.44	มากที่สุด	4.83	.33	มากที่สุด	0.050
3	จรรยาบรรณวิชาชีพ	4.73	.34	มากที่สุด	4.87	.27	มากที่สุด	0.030
4	การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.55	.48	มากที่สุด	4.82	.34	มากที่สุด	0.059
5	จิตวิญญาณความเป็นครู	4.76	.37	มากที่สุด	4.91	.25	มากที่สุด	0.032
6	จิตสำนึกความรับผิดชอบในวิชาชีพครู	4.71	.40	มากที่สุด	4.87	.29	มากที่สุด	0.034
ด้านการปฏิบัติงาน								
1	การจัดการเรียนการสอน	3.73	.38	มาก	4.85	.31	มากที่สุด	0.300
2	การบริหารจัดการชั้นเรียน	4.07	.48	มาก	4.87	.31	มากที่สุด	0.197
3	การพัฒนาตนเอง	4.42	.48	มาก	4.88	.30	มากที่สุด	0.104
4	การทำงานเป็นทีม	4.45	.46	มาก	4.88	.31	มากที่สุด	0.097
5	งานกิจกรรมตามภารกิจบริหารงานของสถานศึกษา	4.51	.57	มากที่สุด	4.82	.42	มากที่สุด	0.069
6	การใช้ภาษาและเทคโนโลยี	4.59	.52	มากที่สุด	4.85	.41	มากที่สุด	0.057

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินและการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเอง ของครูผู้ช่วย ทั้งด้านการปฏิบัติตนและด้านการปฏิบัติงาน ในภาพรวม ครูผู้ช่วยมีความต้องการจำเป็นทุกด้าน โดยมีค่า PNI_{modified} ระหว่าง 0.027 - 0.300 และองค์ประกอบที่ครูผู้ช่วยมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ลำดับที่ 1 ด้านการจัดการเรียนการสอน (PNI_{modified} = 0.300) ลำดับที่ 2 ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน (PNI_{modified} = 0.197) และลำดับที่ 3 การพัฒนาตนเอง (PNI_{modified} = 0.104)

2. ผลการศึกษาค้นคว้าประกอบสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านการจัดการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า มีสมรรถนะ 3 ด้าน 12 องค์ประกอบ และ 49 ตัวบ่งชี้ ซึ่งสมรรถนะทั้ง 3 สมรรถนะ มีดังนี้ สมรรถนะด้านความรู้ 1) มีความรู้ ความเข้าใจในการวิเคราะห์หลักสูตรและการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ มี 5 ตัวบ่งชี้ 2) มีความรู้ ความเข้าใจการออกแบบการจัดการเรียนรู้ มี 3 ตัวบ่งชี้ 3) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 4 ตัวบ่งชี้ 4) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกและใช้สื่อ เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน มี 2 ตัวบ่งชี้ 5) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย มี 4 ตัวบ่งชี้ สมรรถนะด้านทักษะการปฏิบัติงาน องค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ 20 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การออกแบบการจัดการเรียนรู้และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 3 ตัวบ่งชี้ 2) การนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน มี 5 ตัวบ่งชี้ 3) การใช้และพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มี 6 ตัวบ่งชี้ 4) การเลือกและสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มี 2 ตัวบ่งชี้ 5) การวัดและประเมินผลคุณภาพผู้เรียน มี 4 ตัวบ่งชี้ สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล มี 2 องค์ประกอบ 11 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ความมุ่งมั่นและศรัทธา

ในวิชาชีพ มี 5 ตัวบ่งชี้ และ 2) การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง มี 6 ตัวบ่งชี้ และผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอน โดยผู้เชี่ยวชาญ 9 คน ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอน

(n = 9)

องค์ประกอบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
สมรรถนะด้านความรู้			
องค์ประกอบที่ 1 มีความรู้ ความเข้าใจในการวิเคราะห์หลักสูตรและการออกแบบหน่วยการเรียนรู้	4.87	.22	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 มีความรู้ ความเข้าใจ การออกแบบการจัดการเรียนรู้	4.70	.51	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 3 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.83	.25	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 4 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกและใช้สื่อ เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน	4.83	.35	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 5 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย	4.94	.11	มากที่สุด
สมรรถนะด้านทักษะการปฏิบัติ			
องค์ประกอบที่ 6 สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.93	.15	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 7 สามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน	4.93	.14	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 8 สามารถใช้และพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.93	.12	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 9 สามารถเลือกและสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้	5.00	.00	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 10 สามารถวัดและประเมินผลคุณภาพผู้เรียน	4.92	.18	มากที่สุด
สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล			
องค์ประกอบที่ 11 ความมุ่งมั่นและศรัทธาในวิชาชีพ	4.93	.20	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 12 การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง	4.96	.11	มากที่สุด
รวมเฉลี่ยทั้ง 3 สมรรถนะ	4.90	.11	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอน โดยผู้เชี่ยวชาญ 9 คน ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.11) และทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดทุกข้อโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.70 - 5.00

3. ผลการสร้างหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านการจัดการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหาสาระหรือประสบการณ์ของหลักสูตร 4) กิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตร 5) การวัดและประเมินผลหลักสูตร และ 6) เอกสารประกอบหลักสูตร ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า หลักสูตรในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = .04) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักการของหลักสูตร ความมุ่งหมายของหลักสูตร การวัดและประเมินผลของหลักสูตร ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = .00) กิจกรรมของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = .11) เอกสารประกอบหลักสูตร ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = .15) และเนื้อหาของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = .22)

4. ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ปรากฏผลดังตารางที่ 3 - 6

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะครูผู้ช่วยด้านความรู้ในการจัดการเรียนการสอน ก่อนและหลัง การพัฒนา

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	(t-test)	Sig (1-tailed)
ก่อน	17	30	17.18	1.22	17.385**	.000
หลัง	17	30	27.12	2.63		

จากตารางที่ 3 พบว่า ก่อนการทดลองใช้หลักสูตร ครูผู้ช่วยมีคะแนนเฉลี่ยของความรู้ในการจัดการเรียนการสอนเท่ากับร้อยละ 17.18 หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นเป็นร้อยละ 27.12 เมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยดังกล่าวด้วยสถิติทดสอบที่แบบสองกลุ่มไม่อิสระกัน (t-test แบบ Dependent Sampling) พบว่า ค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะครูผู้ช่วยด้านความรู้ในการจัดการเรียนการสอน กับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 80

สมรรถนะ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	เกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม	(t-test)	Sig (1-tailed)
ความรู้ในการจัดการเรียนการสอน	17	30	27.12	2.63	24	10.547**	.000

จากตารางที่ 4 พบว่า ครูผู้ช่วยที่ได้รับการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความรู้ในการจัดการเรียนการสอนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านทักษะการจัดการเรียนการสอน กับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 70

สมรรถนะ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	เกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม	(t-test)	Sig (1-tailed)
ทักษะการจัดการเรียนการสอน	17	133	122.34	3.89	93	31.077**	.000

จากตารางที่ 5 พบว่า ครูผู้ช่วยที่ได้รับการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีทักษะการจัดการเรียนการสอนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะครูผู้ช่วยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลก่อนและหลังการใช้หลักสูตร

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	(t-test)	Sig
ก่อน	17	4.19	.17	11.062**	.000
หลัง	17	4.86	.17		

จากตารางที่ 6 พบว่า ก่อนการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะ ครูผู้ช่วยด้านการจัดการเรียนการสอน ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ครูผู้ช่วยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.17) หลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.17) และสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ผลการศึกษาความพึงพอใจของครูผู้ช่วยต่อการรับการพัฒนาด้วยหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านการจัดการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.26) ปรากฏผลดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการศึกษาความพึงพอใจของครูผู้ช่วยต่อการรับการพัฒนาด้วยหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านการจัดการเรียนการสอน ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยภาพรวม

รายการ	n = 17		ระดับความพึงพอใจ
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านเนื้อหาของหลักสูตร	4.66	.31	มากที่สุด
ด้านวิทยากรการฝึกอบรม	4.60	.38	มากที่สุด
ด้านการจัดกิจกรรมของหลักสูตร	4.71	.27	มากที่สุด
ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้	4.53	.36	มากที่สุด
ด้านการวัดและประเมินผล	4.56	.30	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.60	.26	มากที่สุด

จากตารางที่ 7 พบว่า ครูผู้ช่วยที่ได้รับการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านการจัดการเรียนการสอน ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.26) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูผู้ช่วยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านการจัดการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีประเด็นสำคัญในการอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพที่มีอยู่จริง สภาพที่คาดหวังและความต้องการจำเป็น พบว่า ครูผู้ช่วยมีความต้องการจำเป็นที่ต้องการพัฒนามากที่สุดในด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การประเมินการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มในตำแหน่งครูผู้ช่วย ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ให้น้ำหนักคะแนนการประเมินด้านการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด เพราะเป็นองค์ประกอบสำคัญและเป็นหน้าที่หลักของครูผู้สอน (ก.ค.ศ. 2561) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธนกฤต อึ้งน้อย ที่ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของครูใหม่ในศตวรรษ ที่ 21 พบว่า มีความต้องการในการพัฒนาในด้านสมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย การพัฒนาทักษะและคุณลักษณะของผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การจัดการเรียนรู้ และการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ (ธนกฤต อึ้งน้อย, 2563) นอกจากนี้ นักการศึกษาหลายท่าน ยังศึกษา และพบว่า สมรรถนะที่สำคัญของครูผู้ช่วยที่มีความจำเป็น และเป็นสมรรถนะที่จะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เยาวลักษณ์ มูลสระคู; ภัทราพร ประภาศรี; โชติกา กุณสิทธิ์ ที่กล่าวไว้สอดคล้องกันว่า สมรรถนะของครูทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ เป็นสมรรถนะที่จำเป็นที่จะส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เกิดคุณภาพและมีความเหมาะสม (เยาวลักษณ์ มูลสระคู, 2558); (ภัทราพร ประภาศรี, 2562); (โชติกา กุณสิทธิ์, 2563)

2. ผลการศึกษารายการประกอบสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านการจัดการเรียนการสอน ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จำแนกตามสมรรถนะ ประกอบด้วยสมรรถนะด้านความรู้ มี 5 องค์ประกอบ 18 ตัวบ่งชี้

สมรรถนะด้านทักษะการปฏิบัติงาน มี 5 องค์ประกอบ 20 ตัวบ่งชี้ และสมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล มี 2 องค์ประกอบ 11 ตัวบ่งชี้ ซึ่งใช้กรอบหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม ในตำแหน่งครูผู้ช่วย ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงาน ก.ค.ศ. 2561) และผ่านการยกย่องโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีทั้งคุณวุฒิ ความรู้ ประสบการณ์ และปฏิบัติงาน เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูผู้ช่วย จึงทำให้ได้องค์ประกอบที่มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดทุกองค์ประกอบ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของนักการศึกษาหลายท่าน อาทิ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ ที่กล่าวถึงบทบาทของครู ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งต้องดำเนินการตั้งแต่บทบาทในการเตรียมการสอน บทบาทในการสอน ซึ่งเป็นภารกิจหลัก บทบาทด้านเทคโนโลยี เพื่อให้ครูรู้เท่าทันและเลือกนำมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ บทบาทในด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งทุกบทบาทของครูผู้สอน ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียน การสอน (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ, 2560) และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ โชติกา กุณสิทธิ์ ที่ได้ศึกษา เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการประสพการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิด การใช้สมองเป็นฐานสำหรับครูปฐมวัย ซึ่งพบว่า องค์ประกอบของสมรรถนะประกอบด้วยสมรรถนะ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานปฏิบัติ (Knowledge) ด้านทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน (Skills) และด้านคุณลักษณะ เฉพาะบุคคลที่เอื้อหรือจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน (Personal Attributes) (โชติกา กุณสิทธิ์, 2563)

3. หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านการจัดการเรียนการสอน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมี

6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหาสาระหรือประสบการณ์ 4) กิจกรรม การเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผล และ 6) เอกสารประกอบหลักสูตร ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า หลักสูตรทั้งในภาพรวมและรายองค์ประกอบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรจากการศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับ สมาน เอกพิมพ์ กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดหมายหรือวัตถุประสงค์ โครงสร้างเนื้อหาสาระและประสบการณ์ และเวลา แนวทางการจัดการเรียนการสอน แนวทาง เทคนิควิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการตัดสิน การจบหลักสูตร วัสดุหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนหรือแหล่งเรียนรู้ (สมาน เอกพิมพ์, 2560) และสอดคล้อง กับการศึกษาของคณาพร วรรณศิลป์ กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วยจุดประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาวิชาหรือประสบการณ์ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผล (คณาพร วรรณศิลป์, 2560)

4. ผลการทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น พบว่า ครูผู้ช่วยมี 1) สมรรถนะด้านความรู้ในการจัดการเรียน การสอน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และมีความรู้ในการจัดการเรียนการสอนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ที่ร้อยละ 80 2) สมรรถนะครูผู้ช่วยด้านทักษะการปฏิบัติงาน หลังการใช้หลักสูตร พบว่า ครูผู้ช่วยมีทักษะ การจัดการเรียนการสอนหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 3) สมรรถนะครูผู้ช่วย ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ เพราะหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการ จำเป็นในการพัฒนาของครูผู้ช่วย และผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ อีกทั้งผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมโดยประยุกต์ใช้ แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ อย่างเป็นลำดับขั้นตอน เสริมสร้างความรู้ความสามารถ เป็นการพัฒนาและ เสริมสร้างความรู้ให้กับครูผู้ช่วยด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการ การนำสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน เป็นขั้นตอนที่ครูผู้ช่วย นำความรู้ไปปฏิบัติการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยมีทีมเป็นผู้นิเทศร่วมสังเกตการสอน และ นำข้อมูลการจัดการเรียนการสอนของสมาชิกในกลุ่มมาวิเคราะห์ผลและให้ข้อเสนอแนะร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนา ครูผู้ช่วยเป็นรายบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐชา แก้วเนตร ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาครู โดยการประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

พบว่า ผลการนำระบบพัฒนาครู โดยการประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปใช้ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยการประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ณัฐชา แก้วเนตร, 2561)

5. ครูผู้ช่วยที่เข้ารับการทดลองใช้หลักสูตร มีความพึงพอใจต่อหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.26) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มุ่งส่งเสริมให้ครูผู้ช่วยมีสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอน จึงได้หลอมรวมแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีจุดแข็งในด้านการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มครูผู้ช่วย ที่ร่วมกันในทุกขั้นตอนตั้งแต่การกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน ร่วมกันออกแบบหน่วยการเรียนรู้ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดของแต่ละเนื้อหาที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอน ร่วมกันสะท้อนผลการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนในฐานะครูร่วมเรียนรู้ (buddy teacher: BT) และสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครูผู้สอน (model teacher: MT) สอดคล้องกับงานวิจัยของนิลรัตน์ โคตะ ที่ศึกษาความพึงพอใจของครูกลุ่มตัวอย่างหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนระดับประถมศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ด้านการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่าครูกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้กิจกรรมการอบรมยังเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการที่มีการจัดลำดับขั้นตอนตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์และวิธีปฏิบัติที่ดีจากกลุ่ม (นิลรัตน์ โคตะ, 2558)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยสรุปได้ว่า 1) ครูผู้ช่วยมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุดในด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอน ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก 3 ด้าน 12 องค์ประกอบ และ 49 ตัวบ่งชี้ โดยจำแนกได้ ดังนี้ 1) สมรรถนะด้านความรู้ มี 5 องค์ประกอบ 18 ตัวบ่งชี้ 2) สมรรถนะด้านทักษะการปฏิบัติงาน มี 5 องค์ประกอบ 20 ตัวบ่งชี้ และ 3) สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล มี 2 องค์ประกอบ 11 ตัวบ่งชี้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) ใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการพัฒนาครูตามกระบวนการและหลักการของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเป็นการเปิดกว้างให้ครูได้มีปฏิสัมพันธ์กันและแลกเปลี่ยนเทคนิคประสบการณ์ระหว่างครู 2) ควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานโดยการเรียนรู้ เพื่อพัฒนานวัตกรรมการสอนและเทคนิคการสอนควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนของครูในรูปแบบการทำงานแบบมีส่วนร่วมในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้ 1) การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างครูผู้ช่วยในกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายแพ่งลำโพง ผู้สนใจอาจนำไปศึกษากับครูผู้ช่วยทั้งหมดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2) จากผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูผู้ช่วย พบว่า สมรรถนะที่ครูผู้ช่วยต้องการพัฒนาอีกด้าน คือ การบริหารจัดการชั้นเรียน ซึ่งมีความต้องการจำเป็นในภาพรวมมีค่า PNI_{modified} 0.197 ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญที่ครูควรให้ความสำคัญและเป็นสมรรถนะที่ส่งผลโดยตรงกับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้นควรมีการพัฒนานวัตกรรมหรือรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครู

เอกสารอ้างอิง

- คุณาพร วรรณศิลป์. (2560). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูด้วยรูปแบบผสมผสาน เรื่อง การทำวิจัยในชั้นเรียน. ใน *ประชุมวิชาการศึกษาศาสตร์ดุสิต* สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- โชติกา กุณสิทธิ์. (2563). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานสำหรับครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. ใน *ประชุมวิชาการดุสิต* สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณัฐชา แก้วเนตร. (2561). การพัฒนาระบบพัฒนาครูโดยการประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพ ในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา. ใน *ประชุมวิชาการดุสิต* สาขาวิชา การบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธนภุต อึ้งน้อย. (2563). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูใหม่ในศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นองค์กร แห่งการเรียนรู้. ใน *ประชุมวิชาการดุสิต* สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธิษณา พิลาล้า. (2560). สภาพและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต* สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- นิลรัตน์ โคตะ. (2558). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนระดับประถมศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะการจัด การเรียนรู้ด้านการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. ใน *ประชุมวิชาการดุสิต* สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ. (2560). *ครุศึกษาและการพัฒนาวิชาชีพครู*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทราพร ประภาศรี. (2562). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการประเมินผลตามสภาพจริง สำหรับสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ*, 8(31), 211-222.
- เยาวลักษณ์ มูลสระคู. (2558). การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะครูสอนภาษาอังกฤษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต* สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2567 จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>
- สมาน เอกพิมพ์. (2560). การพัฒนาหลักสูตร: ทฤษฎีสู่ปฏิบัติการออกแบบและพัฒนา. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *แนวทางการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยการศึกษา ทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2561). *หลักเกณฑ์และวิธีการเตรียมความพร้อม และพัฒนาอย่างเข้ม ตำแหน่งครูผู้ช่วย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.